

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**«Аналіз стану і тенденції розвитку ринку м'яса та м'ясопродуктів
(національний аспект)»**

Студентки 2 курсу групи МЕНМФ -21

Криворучки Оксани Іванівни

Керівник к.е.н., доцент Новак Ю.Р.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка:ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2016

ПЛАН

ВСТУП

1. Теоретичні засади функціонування національного ринку м'яса та м'ясопродуктів

2. Оцінка сучасного стану розвитку національного ринку м'яса та м'ясопродуктів

3. Напрямки підвищення ефективності функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Зміст

Вступ.....	5
1.Теоретичні засади функціонування національного ринку м'яса та м'ясопродуктів.....	6
2. Оцінка сучасного стану розвитку національного ринку м'яса та м'ясопродуктів.....	10
3. Напрямки підвищення ефективності функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні.....	17
Висновок	21
Список використаної літератури	23

Вступ

Харчова промисловість є однією з основних структуроформуєчих галузей переробної промисловості аграрного сектору економіки. Харчова промисловість складається із різних товарних ринків, в тому числі важливу роль відіграє ринок м'яса та м'ясопродуктів.

М'ясний ринок займає чільну позицію з-поміж товарних ринків, оскільки м'ясо є невід'ємною частиною раціону кожної людини, у якого не має відповідних товарів-субститутів. М'ясні продукти є важливим елементом державного стратегічного запасу, а галузь м'ясної та м'ясопереробної продукції має значний вплив на розвиток економіки України. Оскільки ринок м'яса та м'ясопродуктів в Україні становить значну частку, то на одній із пріоритетних позицій у національній продовольчій політиці повинні знаходитись розвиток та підвищення конкурентноспроможності національних підприємств галузі.

Аналіз останніх публікацій: над даною темою працювали такі дослідники, як: О.М. Первухіна, Н.Л. Савицька, О.П. Афанасьєва, Ю.І. Сальман, К.М. Власова, І.А. Чорновіл та ін.

Існує багато дослідження даного питання, проте для більш глибокого аналізу стану розвитку ринку м'яса та м'ясопродуктів, необхідно дослідити структуру та тенденції виробництва м'ясної продукції в Україні.

Метою курсової роботи є дослідження сучасного стану розвитку національного ринку м'яса та м'ясопродуктів та визначення основних заходів щодо поліпшення ефективності функціонування ринку м'яса в Україні.

Основними завданнями є наступні:

1. Вивчити теоретичні засади функціонування національного ринку м'яса та м'ясопродуктів.
2. Оцінити сучасний стан розвитку національного ринку м'яса та м'ясопродуктів
3. Висвітлити основні напрямки підвищення ефективності функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні.

1. Теоретичні засади функціонування національного ринку м'яса та м'ясопродуктів

Під терміном “м'ясо” прийнято позначати продукт харчування, цілі або частини туш забійних їстівних тварин. Однак у наукових виданнях із проблем аграрної економіки сформувався підхід, коли окремий продуктовий ринок охоплює сферу обігу не тільки продовольчого товару, а й сировини, необхідної для переробки. Тому, коли йдеться про ринок м'яса, здебільшого розглядаються ціни та обсяги реалізації худоби і птиці в живій вазі, так і продуктів їх забою.

У структурі продовольчого ринку важливе місце належить спеціалізованому м'ясному ринку, який включає реалізацію як м'ясопродуктів, так худоби та птиці. Об'єктивний характер формування м'ясного ринку пов'язаний з локалізацією розміщення споживачів м'ясних продуктів, їх специфічними потребами, а також розміщенням виробництва м'ясопродуктів. Виділяють місцевий регіональний ринок, котрий пов'язаний з іншими регіональними ринками м'ясних товарів як з вивезення, так і з ввезення, але основна маса товарів реалізується на регіональному місцевому ринку, що обумовлено значними транспортними витратами, вимогами ринку реалізації парного (свіжого) м'яса та м'ясопродуктів і рядом інших факторів.[7, с.250]

Ринок м'яса та м'ясопродуктів в Україні функціонує через сформовану інфраструктуру, яка охоплює поряд із сільським господарством ланки первинної обробки і промислової переробки, оптову ланку, роздрібну ланку і безпосередньо споживачів кінцевої продукції галузі. Механізмом виконання цього є ринок м'ясної продукції, який охоплює організаційно-економічні форми взаємовідносин між суб'єктами господарювання різних сфер галузі тваринництва, забезпечуючи рух продукції на усіх стадіях відтворювального процесу – від вирощування і відгодівлі тварин (отримання м'ясної сировини) до виготовлення готових продуктів і реалізації їх кінцевому споживачу.[6, с.221]

На Рис.1.1 можна побачити як функціонує ринок м'яса та м'ясопродуктів в Україні.

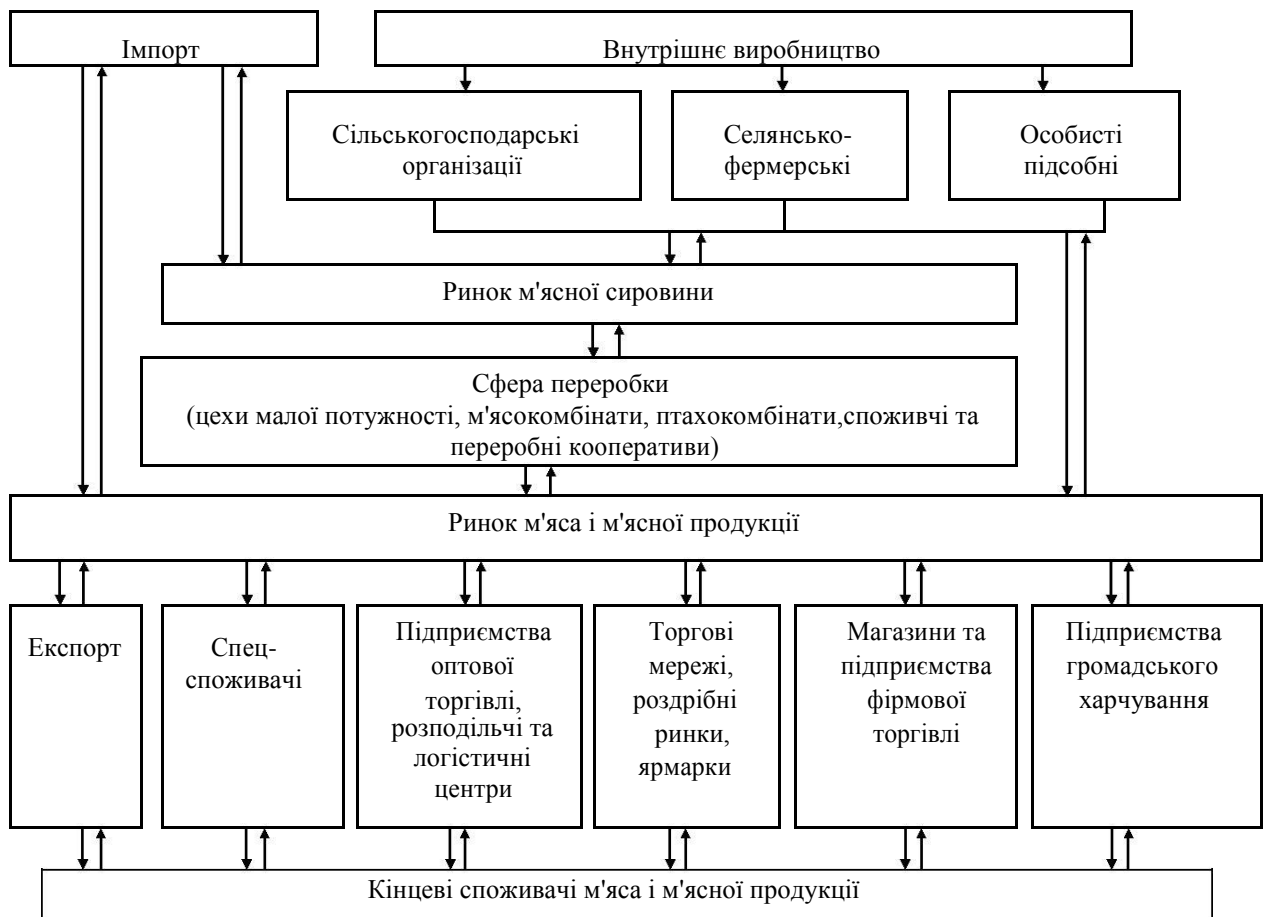

Рис. 1.1. Схема функціонування ринку м'яса і м'ясної продукції в Україні

Отже, поняття "ринок м'яса та м'ясопродуктів" охоплює функціонування його відповідних контрагентів (сільськогосподарських, заготівельних, переробних і торговельних організацій), між якими об'єктивно виникають виробничі зв'язки й успішно вирішуються економічні взаємовідносини. [1, с.528]

Ринок продукції м'ясопереробного підкомплексу АПК складається з таких сегментів: ринок м'яса, ринок м'ясних напівфабрикатів, ринок ковбасних виробів і ринок м'ясних консервів. На ринку м'яса і м'ясопродуктів в Україні діє понад 150 м'ясопереробних підприємств (м'ясокомбінатів), більше 3000 приватних цехів, кілька десятків птахофабрик.

Вивчаючи функціонування ринку м'яса, можна виділити його інституційну та соціальну ефективність. Інституційна ефективність показує рівень узгодження інтересів різних учасників ринку, які є діловими партнерами; її необхідним індикатором може виступати справедливість (раціональність) розподілу доходів між суб'єктами ринку. Соціальна ефективність ринку характеризується рівнем

доступності якісних продовольчих товарів для кінцевих споживачів – населення. При цьому слід виділити фізичну та економічну (фінансову) доступність продуктів. Фізична доступність продуктів визначається наявністю достатньої його пропозиції, економічна знаходиться в залежності від рівня цін на продукцію й доходів населення.[2, с.156-157]

Ринок м'яса та м'ясопродуктів в Україні діє за такими принципами: всеосяжність ринку (безперешкодний рух економічних ресурсів і торгівля ними); рівноправна участь на ринку суб'єктів господарювання з різними формами власності; вільне ціноутворення; поєднання саморегулювання ринку з державним втручанням; аграрне лобі і протекціонізм; розвиток партнерських взаємовідносин; поєднання економічних і соціальних моментів; всебічний розвиток ринкової інфраструктури, маркетингу і логістики.[3, с.119]

При загальних принципах і закономірностях функціонування ринки різних товарів мають свої особливості, зумовлені різними факторами, передусім специфікою товару.

У вітчизняній економічній літературі знайшли відображення такі особливості ринку м'яса:

1. Сталість функціонування в часі і просторі;
2. Сезонність виробництва сировини і регулярність споживання готових продуктів;
3. Різноманіття продуктів;
4. Взаємозамінність продуктів як у межах зазначеної групи, так і видів продовольства;
5. Відмінність місць виробництва і споживання продукції;
6. Низька збереженість окремих видів товарів;
7. Специфіка інфраструктури виробництва. [7, с.201-202]

Виходячи з перерахованих вище особливостей ринку м'яса, встановлено, що існують специфічні особливості, притаманні цьому ринку, які відрізняють його від інших продовольчих ринків.

По-перше, в якості товарів на ринку м'яса виступає продукція галузей

м'ясного тваринництва і птахівництва, які відрізняються особливим здійсненням виробничо-господарської діяльності. Пропозиція м'яса значною мірою залежить від умов утримання сільськогосподарських тварин і птиці, забезпечення їх необхідними кормами та захисту від захворювань.

По-друге, ринок м'яса неоднорідний з точки зору його структури. Види м'яса розрізняються за смаковими якостями, вмістом поживних речовин, жирів. При цьому, формування пропозиції на цьому ринку відображає наявність особливої технологічної структури, яка характеризується рухом продукції через певні стадії – виробництво, зберігання, переробка та збут.

По-третє, на місткість ринку і структуру його товарної продукції неабиякий вплив чинять географічне розташування, національний склад населення і рівень економічного розвитку.

По-четверте, ринок м'яса робить величезний вплив на розвиток економіки країни та її окремих регіонів, що проявляється насамперед в особливій взаємодії з іншими ринками. Крім того, ефективність функціонування ринку м'яса значною мірою характеризує рівень життя населення, оскільки продукція з м'яса є невід'ємною частиною раціону людини. При цьому попит на м'ясо безпосередньо залежить від таких факторів, як рівень доходів населення, а також клімат і харчові переваги населення регіону.[6, с.25-26]

Одна з особливостей формування українського ринку м'яса полягає в тому, що в більшості регіонів не досягнуті раціональні норми споживання м'яса населенням, при цьому фактичний рівень споживання м'яса в цих регіонах задовольняється не тільки за рахунок місцевих товаровиробників.

Однак серед регіонів з недостатнім рівнем виробництва м'яса деякі мають можливості і потенціал для збільшення рівня самозабезпеченості, що в окремих випадках підтверджується високими темпами зростання його виробництва.[5, с.329]

2. Оцінка сучасного стану розвитку національного ринку м'яса та м'ясопродуктів

Загальновідомо, що розвиток української економіки визначається харчовою індустрією, яка знаходиться на чільній позиції у промисловій структурі виробництва країни і складає вагомий внесок в державний бюджет.

М'ясо, ковбаси, м'ясні консерви, напівфабрикати, концентрати, тощо займають суттєву частину в структурі роздрібного товарообороту. Супутніми товарами є м'ясо-кров'яне, м'ясо-кісткове й кісткове борошно, шкур, технічний жир, щетина, лікувальні та інші препарати, випуск яких також налагоджено [7, с. 213].

За статистичними даними (табл. 2.1), починаючи з 2010 року можна спостерігати нарощення обсягів українського виробництва м'ясної сировини – охолодженої та замороженої яловичини та телятини, свинини, баранини та козлятини, м'яса птиці, конини. Виробництво яловичини та телятини з 2010 року зростає, проте відбувався спад даної сировини 2012 році, а також у 2014, коли було вироблено на 15 тис. т менше в порівнянні з попереднім роком. Виробництво свинини, так же само, зазнавало спаду у 2012 та 2014 роках. Виробництво баранини та козлятини починаючи з 2012 року спадає. Збільшення загального обсягу виробництва м'яса вітчизняними виробниками за період 2010-2014 років відбулося за рахунок м'яса птиці, обсяги виробництва якого зростають. Виробництво такої м'ясної сировини як м'ясо кролів та конини починаючи з 2010 року коливається в приблизно однакових обсягах. [8, с. 313]

Таблиця 2.1 Виробництво м'яса в Україні за видами
(у забійній вазі; тис.т)

	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Усього	4358	2294	1663	1597	2059	2144	2210	2389	2360
Яловичина і телятина	1986	1186	754	562	428	399	388	428	413

Свинина	1576	807	676	494	631	704	701	748	743
Баранина і козлятина	46	40	17	16	21	20	20	19	14
М'ясо птиці	708	235	193	497	954	995	1075	1168	1164
М'ясо кролів	30	19	14	13	13	14	14	14	13
Конина	12	7	9	15	12	12	12	12	12

У господарствах усіх категорій у 2014 році порівняно з 2013 роком загальні обсяги виробництва м'яса (реалізації худоби та птиці на забій у живій вазі) збільшено в 15 областях і найсуттєвіше – у Вінницькій (на 42%), Волинській (на 11%), Тернопільській (на 10%) областях. Суттєве зменшення обсягів виробництва м'яса відбулось у Луганській (на 12%), Львівській (на 6%), Житомирській та Донецькій (на 4%) областях.

Найбільші обсяги м'ясної сировини використовуються на ковбасне виробництво, значна частина – на м'ясні консерви, заморожені та охолоджені напівфабрикати.

Згідно з таблиці 2.2 динаміка обсягів виробництва продукції м'ясопереробної галузі у вітчизняній економіці не зазнала суттєвих змін за останні 4 роки. Упродовж 2011-2013 рр. спостерігається щорічний приріст загальних обсягів виробництва. Виробництво ковбасних виробів посідає провідне місце у м'ясній промисловості України. Його частка складає 14,5% від загального обсягу всієї продукції м'ясопереробної галузі і 30% від загального обсягу готової м'ясної продукції. У шкалі продуктів, що мають постійний попит у населення ковбасна продукція займає четверте місце. Обсяг споживання ковбасних виробів є свого роду індикатором добробуту нації. Однак, у 2014 році спостерігається спад обсягу виробництва як ковбасних виробів, так і готових продуктів та консервів, у тому числі продуктів готових та консервантів з м'яса свійської птиці, зі свинини та з великої рогатої худоби. Обсяг виробництва ковбасних виробів у 2014 році в

порівнянні з 2013 роком скоротився на 9,2%, готових продуктів та консервів – на 4%, у тому числі продуктів готових та консервантів з м'яса свійської птиці – на 7,4%, зі свинини – на 15%, з великої рогатої худоби – на 21,1%. Зменшення обсягу виробництва м'ясних готових продуктів та консервів зумовлено недостатніми темпами збільшення виробництва та розвитком переважно одного сегменту – курячих напівфабрикатів.

Таблиця 2.2. Виробництво продукції м'ясопереробної галузі України за 2011-2014 роки (тис.т.)

	2011	2012	2013	2014
Виробництво виробів ковбасних	292	294	294	267
Усього у тому числі				
з печінки (ліверні) та подібні вироби і харчові продукти на їхній основі (за виключенням готових продуктів і страв)	5,9	6,2	7,0	6,9
варені, сосиски, сардельки	189	188	190	171
напівкопчені	52,9	54,9	52,1	47,7
варенокопчені, напівсухі, сиров'ялені, сирокоччені, включаючи "салями"	23,7	23,5	25,6	24,7
копчено-запечені	8,4	8,7	7,0	4,9
Продукти готові та консерви	8,0	6,7	7,5	7,2
Усього у тому числі				
продукти готові та консерви з м'яса свійської птиці	2,6	2,4	2,7	2,5
продукти готові та консерви зі свинини	2,4	1,9	2,0	1,7
продукти готові та консерви з великої рогатої худоби	3,0	2,4	3,8	3,0

Що ж до структури споживання м'яса в Україні, то вона практично відповідає

структурі виробництва, де – 37,9% в ній становить свинина, 15,9% – яловичина, 46,2% – птиця (таблиця 2.3).

При раціональній нормі споживання м'яса (80 кг/рік) рекомендованою її структурою вважається яловичина і телятина – близько 40%, свинина – 34,5–35,0 і м'ясо птиці – 25,0%. Як видно із таблиці 2.3, структура спожитого у 2013 р. м'яса в Україні далека від рекомендованої. Особливо це стосується яловичини і телятини. [8, с. 354]

Таблиця 2.3. Виробництво та споживання м'яса на одну особу в Україні та провідних країнах світу, 2014 р. (кг/рік)

Країна	М'яса - всього		В тому числі					
			м'ясо ВРХ		м'ясо свинини		м'ясо птиці	
	кг	%	кг	%	кг	%	кг	%
	Виробництво							
Україна	51,3	100	9,9	19,2	17,9	35,0	23,5	45,8
ЄС	82,9	100	14,7	17,7	44,1	53,2	24,1	29,1
Аргентина	128,8	100	66,8	51,9	11,4	8,9	50,6	39,2
США	131,9	100	34,1	25,9	34,0	25,7	63,8	48,4
Бразилія	134,2	100	50,2	37,2	17,2	12,8	66,8	49,8
	Споживання							
Україна	48,0	100	9,4	19,6	18,8	39,2	19,8	41,2
ЄС	77,8	100	14,9	19,2	39,8	51,1	23,1	29,7
Аргентина	115,5	100	62,1	53,8	11,6	10,0	41,9	36,3
США	114,5	100	34,3	30,0	27,8	24,3	52,4	45,7
Бразилія	100,7	100	39,6	39,3	13,7	13,6	47,4	47,1
	Експорт							
Україна	5,1	100	0,6	11,8	0,1	1,9	4,4	86,3
ЄС	7,2	100	0,5	6,9	4,3	59,8	2,4	33,3
Аргентина	13,5	100	4,7	34,8	0	0	8,8	65,2
США	22,7	100	3,6	15,9	7,5	33,0	11,6	51,1
Бразилія	33,8	100	11,0	32,5	3,4	10,1	19,4	57,4

Країни, які мають значно вищий рівень життя, певні культурні традиції, вживають м'яса значно більше. Якщо раніше Україна була експортером свинини, зараз наша держава – імпортер. Споживання понад 30 кг такого виду м'яса на душу населення в Україні було нормою, сьогодні ця цифра зменшилась у рази [8,с. 216).

З-посеред багатьох виробників м'ясопродуктів, виділено 10 найбільших компаній України. До першої десятки входять м'ясокомбінати – ТОВ “Дружба народів” (входить до групи “Миронівський хлібопродукт”), ТОВ “Глобинський м'ясокомбінат”, М'ясна фабрика “Фаворит”, М'ясокомбінат “Ятрань”, ВАТ “Кременчукм'ясо”, Горлівський м'ясокомбінат, Луганський м'ясокомбінат, м'ясокомбінат “Ювілейний”, Володимир-Волинська птахофабрика, Український бекон (табл.2.4).

Таблиця 2.4. Характеристика основних виробників м'ясної продукції

Назва підприємства	Характеристика підприємства	Потужність, т за добу	Асортимент
ТОВ "Дружба народів"	Є власний свинокомплекс, комплекс відгодівлі ВРХ на 30 тис. голів, племінна ферма	50	90 найменувань
ВАТ "Кременчукм'ясо"	Має цех первинної переробки	70	Усі види ковбас, копчення зі свинини та ін.
ТОВ "Тулчинм'ясо"	Є власний забійний цех	17 (у т. ч. 9.3 т охолодженого м'яса)	Усі види ковбас, вироби з ліверу
М'ясокомбінат "Ювілейний"	Схема замкненого тех- нологічного циклу (від забою худоби до виробництва готової продукції)	60	Ковбасні вироби, консерви, копчення
ТОВ "Глобинський м'ясокомбінат"	Має свинокомплекс	57	Усі види ковбас, м'ясні та курячі делікатеси
Яготинський м'ясокомбінат ТОВ "Ідекс"	Має свинокомплекс; обладнання і технологіїз Німеччини; Сертифікат ISO 9001.2000	150	Копченості, варені, копчені, варено-копчені ковбаси, сосиски, сардельки, паштети, шинки

МПЗ "Колос" "Чернівецькі ковбаси"	Має особистий високотех- нологічний свинокомплекс і м'ясопереробний цех	—	М'ясопродукти, ковбаси
ВАТ Ковельський м'ясокомбінат	Має забійний цех, ковбасний цех, обладнання для заморожування	5 – ковбаси; 1.5 – напів- фабрикат; 50 – м'ясо й субпродукти	Усі види ковбас, вироби із харчової крові, м'ясні напівфабрикати, кулінарні вироби

Вивчення досвіду функціонування найбільших м'ясопереробних підприємств України показує, що ринок м'ясопродуктів консолідується. Великі виробники створюють вертикально інтегровані структури, охоплюючи весь цикл виробництва і реалізації м'ясопродуктів – від вирощування худоби до роздрібного продажу. Процес консолідації активів найбільших виробників завершиться тим, що середні та малі переробні підприємства можуть банкрутувати, не витримавши конкуренції на ринку. [9, с.60]

Основними виявленими сучасними проблемами, які не дають відповідного розвитку м'ясній і м'ясопереробній галузі є:

- відсутність комплексної, системної програми підтримки товаровиробників державою;
- мале забезпечення матеріально-технічними ресурсами;
- неефективність заходів стосовно захисту внутрішнього ринку від поширення імпорتنих продуктів тваринного походження.

Досліджено, що український ринок м'ясної сировини не є стабільним. Головними його провідними тенденціями є зниження обсягів виробництва основних видів та зміна структури на користь дешевших видів м'яса (птиці); високий рівень нестабільності цінової політики.[4, с. 30-31]

Серед соціальних проблем, які перешкоджають розвитку ринку м'яса, слід виділити неспроможність існуючої системи взаємовідносин суб'єктів ринку забезпечити належний рівень соціального захисту виробників сільськогосподарської продукції. Ця обставина впливає на обсяг пропозиції

сировини для виготовлення м'ясопродуктів, і її врахування поряд із суто виробничими проблемами необхідне для обґрунтування засад стійкого й збалансованого розвитку ринку м'яса в Україні.

Зокрема, переважна більшість загального обсягу реалізації худоби і птиці на забій припадає на особисті селянські господарства. Зауважимо, що споживання м'ясопродуктів у сільських домогосподарствах України у 2012 році було майже на третину меншим ніж у міських, зокрема через прагнення продати частину продукції для поповнення сімейного бюджету. Однак впродовж останніх років спостерігається явне зменшення частки доходів від продажу виготовленої сільськогосподарської продукції у сукупних доходах домогосподарств у сільській місцевості. Це пов'язане зі зростанням доходів сільського населення з джерел, що не мають безпосереднього відношення до сільськогосподарського виробництва.

У принципі таку тенденцію можна охарактеризувати як позитивну. Однак слід погодитися з тими вченими, котрі зазначають, що з підвищенням життєвого рівня й покращенням соціального захисту сільського населення кількість особистих селянських господарств та обсяги виробництва ними продукції будуть зменшуватись. Відтак зменшення поголів'я худоби в особистих селянських господарствах є закономірним.

На даний час м'ясопереробна галузь становить базу вітчизняного продовольчого комплексу, але вона знаходиться в складних умовах. Низький попит на м'ясну продукцію спричиняє відповідний рівень попиту на м'ясну сировину, яка є збитковою.

3. Напрямки підвищення ефективності функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні

Виробництво м'ясопродуктів є одним з найважливіших і пріоритетніших напрямів продовольчого ринку в різних країнах світу. Ситуація на ринку м'яса та м'ясопродуктів постійно відстежується й аналізується, оскільки завжди є актуальною. Сутність м'ясопереробної галузі полягає у збалансованому та взаємопов'язаному функціонуванні різних галузей системи виробництва, переробки та реалізації м'ясної продукції, що забезпечує потреби населення в м'ясі та продуктах його переробки.

На сучасному етапі діяльність м'ясопереробних підприємств в Україні ускладнюється недостатністю якісної сировини, відсутністю збалансованої системи матеріально-технічного забезпечення, потенційним зростанням цін на енергоресурси, посиленням конкуренції з боку імпоротної продукції, відсутністю стратегічного управління як одного з найефективніших і прогресивних засобів управління підприємством, що в підсумку призводить до зниження обсягів виробництва продукції та зростання її собівартості.

Підсумовуючи вище вказане необхідно відзначити те, що стратегічним завданням для України є необхідність наздогнати розвинені країни у виробництві м'яса та м'ясопродуктів, насамперед з метою забезпечення фізичної та економічної доступності даної групи продовольства. В сучасних умовах для досягнення даної мети щодо продукції м'ясної промисловості в Україні необхідно:

- нарощувати сировинну базу, перш за все, національного тваринництва за рахунок розвитку м'ясного скотарства та свинарства;
- раціонально застосовувати сировину і енергоресурси, використовуючи гнучкі режими роботи та нові технології;
- підвищити відповідальність бізнесу, вчених, технологів, і політиків за якість імпортованої м'ясної продукції;

- встановити необхідні стандарти щодо виробництва м'ясо-рослинних продуктів і жорсткі санкції стосовно тих, хто виготовляє неякісну продукцію;
- забезпечити збільшення ролі держави стосовно збільшення добробуту громадян та зменшення розбіжності у диференціації доходів населення;
- звернути увагу на забезпечення вільного доступу до інформації (маркування продукції).

Відсутність єдиної державної та регіональної політики у сфері м'ясопродуктового підкомплексу призвело до розбалансованості функціонування його головних ланок, порушенню організаційно-економічних відносин між ними, послабило вплив держави на процес відтворення. Держава повинна підтримувати вітчизняних виробників незалежно від форми власності та розмірів господарства. В наш час найгострішими проблемами для економіки країни є :

- низький рівень платоспроможного попиту населення на харчові продукти;
- недостатній рівень розвитку інфраструктури внутрішнього ринку;
- цінова диспропорція на ринку сільськогосподарської продукції та матеріально-технічних ресурсів;
- недостатній рівень інноваційної та інвестиційної активності в сфері виробництва сільськогосподарської продукції та продовольства.

Заходи державного регулювання повинні забезпечувати динамічний розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів, стимулювати попит і пропозицію високоякісних продуктів харчування, тим самим, підвищувати прибутковість сільських товаровиробників і переробників м'ясної сировини, тобто мають відповідати інтересам сільськогосподарських виробників переробників і споживачів м'ясної продукції.

Будь-які прийняті найближчим часом в Україні законодавчі акти щодо м'яса та м'ясної продукції не можуть терміново вирішити проблеми у цій галузі. Їх основною метою повинно бути здійснення системних перетворень, які сприятимуть постійному розвитку ринку м'яса в Україні. За досвідом розвинених країн світу цей законодавчий процес можна поділити на два напрями:

- реформа законодавства стосовно забезпечення і офіційного контролю якості й безпеки м'яса та м'ясної продукції;

- врегулювання на законодавчому рівні фінансово-економічних та організаційних аспектів ринку м'яса, включаючи встановлення зважених механізмів державного управління цим ринком.

Результати показують високу необхідність у невідкладній корекції та розвитку векторів державної політики в тваринництві та м'ясопереробній промисловості в наступних напрямках:

- стимулювання ефективних каналів переробки і просування свіжого та охолодженого м'яса, посилення контролю за вмістом та виробництвом ковбас із заміниками рослинного походження та низькосортних субпродуктів тваринництва;

- заохочення до впровадження та імпорту передових вітчизняних і зарубіжних технологій не високо витратного вирощування худоби та переробки м'яса, відхід від практики «підкомплекс» дотації до практики стимулюючих дотацій за підвищення ефективності виробництва та зменшення собівартості продукції;

- активна підтримка в питаннях реструктуризації великих пострадянських м'ясопереробних комплексів та створення сучасних виробництв із первинної переробки м'яса при великих підприємствах і переробних кооперативах малих та середніх виробників із вирощування худоби та птиці;

- всебічне стимулювання переробної кооперації серед виробників та становлення довгострокових контрактних відносин у сталих виробничих територіальних кластерах навколо середніх та великих підприємств з первинної переробки (із забою та переробки до напівтуш та розрубів);

- прискорення адаптації національних стандартів до міжнародних норм; стимулювання, створення та підтримка розвитку професійних об'єднань виробників м'яса, перенесення на них функцій промоутовування вітчизняної

продукції на цільових ринках, частково функцій розробки стандартів та контролю за їх дотриманням.

До пріоритетних напрямів удосконалення законодавчого забезпечення аграрного сектору економіки та м'ясопродуктового підкомплексу, зокрема, слід віднести наступні:

– для вирівнювання економічних відносин у народному господарстві потрібно провести нормативно-правове забезпечення щодо міжгалузевих економічних відносин в економіці України, де передбачити введення єдиної норми прибутку на авансований капітал для всіх галузей економіки та оподаткування понад нормативних прибутків за прогресуючою шкалою;

– для створення рівних умов для виробників сільськогосподарської продукції, господарюючих на землях різної якості, слід розробити проект Закону України “Про вирівнювання економічних умов господарювання сільгоспвиробників, розміщених на землях різної якості”;

– організаційні і економічні основи виробництва і реалізації м'яса потребують вдосконалення Закону України “Про м'ясо і м'ясопродукти” у відповідності до вимог ЄС;

– з метою посилення організаційної роботи і законодавчої підтримки формувань професійних об'єднань, які б забезпечували виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію готової продукції, зміцнивши для цього економічні зв'язки між учасниками об'єднань. [10, с. 27-29]

Беручи до уваги всю сукупність факторів, пов'язаних із станом та перспективами розвитку м'ясопереробного комплексу, необхідно сформувати цілісну систему заходів державного регулювання ринку м'яса в Україні з метою створення сприятливих економічних, правових, організаційних та інших умов для нарощення обсягів виробництва м'яса та надання вітчизняним виробникам відповідної допомоги в фінансовій, правовій, інформаційній, дипломатичній, маркетинговій сферах.

Висновок

Ринок м'яса та м'ясопродуктів є одним з найвагоміших сегментів ринку продовольчої сировини і продовольства. Під ним слід розуміти сукупність економічних відносин, що складаються між самостійними господарюючими суб'єктами стосовно виробництва, розподілу, обміну та споживання продуктів забою тварин, що використовуються для виробництва харчових продуктів. Провідна роль ринку м'яса і м'ясопродуктів визначається значенням м'ясопродуктів як основних джерел незамінного білка тваринного походження в раціоні харчування людини.

Провівши дане дослідження, можна зробити такі висновки:

1. Ринок м'яса та м'ясопродуктів в Україні функціонує через сформовану інфраструктуру, яка охоплює поряд із сільським господарством ланки первинної обробки і промислової переробки, оптову ланку, роздрібну ланку і безпосередньо споживачів кінцевої продукції галузі. Механізмом виконання цього є ринок м'ясної продукції, який охоплює організаційно-економічні форми взаємовідносин між суб'єктами господарювання різних сфер галузі тваринництва, забезпечуючи рух продукції на усіх стадіях відтворювального процесу – від вирощування і відгодівлі тварин (отримання м'ясної сировини) до виготовлення готових продуктів і реалізації їх кінцевому споживачу.

2. Вітчизняний ринок м'ясопереробної продукції, що включає ковбасні вироби, готові м'ясні продукти та консерви, а також м'ясні напівфабрикати, у грошовому виразі становить суттєву частину у виробництві харчової продукції. Коли ми порівняємо динаміку виробництва м'ясних продуктів та виробів харчової промисловості в цілому то зможемо зробити певні висновки стосовно перспективності розвитку м'ясного та м'ясопереробного ринку. Ковбасні вироби є лідерами у виробництві, проте більш динамічно збільшується виробництво саме м'ясних напівфабрикатів. Основною особливістю ринку м'ясопереробної продукції є залежність від виробництва м'яса. Порівняно з темпами виробництва готової м'ясної продукції, в останні роки спостерігається зниження темпів

виробництва м'яса та напівфабрикатів, що свідчить про збільшення частки імпортової сировини у виробництві та зростанні обсягів експорту готової продукції.

Основними виявленими сучасними проблемами, які не дають відповідного розвитку м'ясній і м'ясопереробній галузі є: відсутність комплексної, системної програми підтримки товаровиробників державою; мале забезпечення матеріально-технічними ресурсами; неефективність заходів стосовно захисту внутрішнього ринку від поширення імпортованих продуктів тваринного походження. Досліджено, що національний ринок м'ясної сировини не є стабільним. Головними його провідними тенденціями є скорочення обсягів виробництва основних видів та зміна структури на користь дешевших видів м'яса (птиці); високий рівень нестабільності цінової політики.

3. Таким чином, м'ясна та м'ясопереробна вітчизняна промисловість характеризується високим потенціалом розвитку та потребує інноваційних змін. Для того щоб підвищити рівень рентабельності м'ясопереробних підприємств варто створити єдину систему виробництва, переробки та реалізації готової продукції. Стабільного розвитку сировинної бази можна досягти зваженою інвестиційною політикою на всіх підприємствах – учасниках технологічного процесу (від виробництва сільськогосподарської сировини до реалізації кінцевої продукції), що матиме позитивний вплив на знаходження рішень основним проблемам, стабілізацію та успішність роботи всього м'ясного та м'ясопереробного комплексу.

Список використаної літератури

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.] ; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
2. Дудар Т. Г. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи : моногр. / Т. Г. Дудар, В. Т. Дудар. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 246 с.
3. Калинчик Н. В. Развитие и эффективное функционирование предприятий на рынке говядины : моногр. / Н. В. Калинчик, О. А. Саенко, В. В. Россоха. – К. : ННЦ ИАЭ, 2009. – 212 с.
4. Корниенко И. Состояние и перспективы мясной отрасли в Украине / И. Корниенко // Мясное Дело. — 2010. — № 3. — С. 30—31.
5. Попов, Е. В. Рыночный потенциал предприятия / Е. В. Попов. – М. : Экономика, 2002. – 560 с.
6. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика : моногр. / П. Р. Пуцентейло. – Тернопіль : ВПЦ “Економічна думка ТНЕУ”, 2011. – 420 с.
7. Ринок продовольства: проблеми формування і розвитку / під ред. П. Т. Саблука, В. І. Бойка, М. Г. Лобаса. – К.: ІАЕ УААН, 1996. – 278 с.
8. Статистичний щорічник України за 2013р. /За ред. О.Г.Осауленка. – Державна служба статистики України. – К.,2014. – 527 с.
9. Стельмащук А. М. Становлення сталого розвитку тваринницько-продуктового комплексу /А. М. Стельмащук // Інноваційна економіка. – 2010. – № 5. – С. 57–62.
10. Чорноротов О.Г. Аналіз ринку тваринництва та виробництва м'яса та м'ясопродуктів України. //Мясные технологии. – 2011. – №7.– С.25–30.

